

Undervisningsmateriale

naturmøder

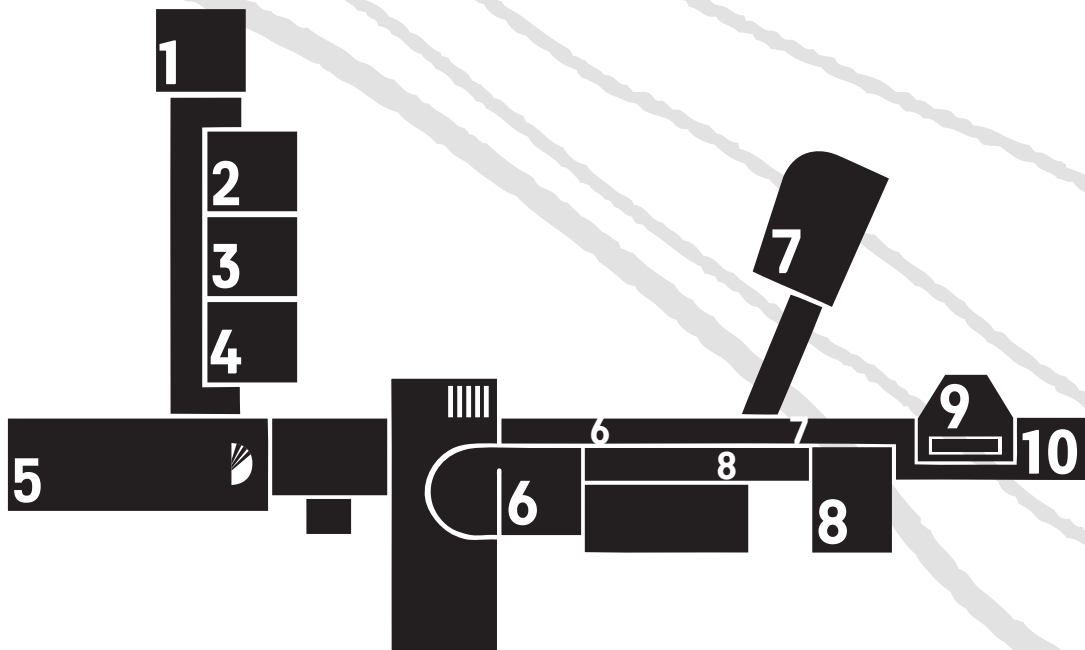
0.-3. klasse

Om Naturmøder

J. F. Willumsen er kendt for at male mennesker i sine kunstværker. Men i en række naturbilleder, særligt af bjerge, har han malet naturen uden menneskefigurer. I stedet handler billederne om hans eget møde med naturen og de følelser, oplevelser og forestillinger mødet har sat i gang i ham. Det er disse værker, der er udgangspunkt for udstillingen **NATURMØDER**. På udstillingen er der også 11 danske samtidskunstnere, der ligesom Willumsens har lavet kunstværker, der handler om deres fascination af og frygt for den barske natur. Disse kunstnere arbejder med naturen igennem forskellige teknikker og udtryksformer og deres kunstværker er derfor meget forskellige.

NATURMØDER er en rejse ind i de ialt 12 kunstneres oplevelser og møder med naturen. I inviteres nu på jeres egen rejse ind i udstillingen.

God tur!

Oversigt over J.F. Willumsen Museum

Om J.F. Willumsens møde med naturen

I 1892 rejser Willumsen til Norge for at besøge et sted, der hedder Jotunheimen. Da han kommer hjem fra rejsen laver han kunstværket *Jotunheim*. Værket viser ikke stedet, som det ser ud i virkeligheden, men som han oplevede det. Han har samlet alle sine mange oplevelser og følelser fra rejsen i ét billede. Billedet fortsætter også ud over rammen, som om det er for stort til at kunne være inden for rammen.

"Det er nemlig mit første heltud digtede Billede; eller for at tale tydeligere, et Bjærgbillede, der indeholder en hel Bjærgegn samlet i et. Det er nemlig ikke noget sted i Jotunheim, hvorfra man kan overse den paa en saadan maade."

- Prøv at se nærmere på billedet. Hvad kan I få øje på?
- Er der nogle figurer i landskabet?
- Læs citatet. Hvad tror I, Willumsen mener, når han siger at værket er: "mit første helt ud digtede billede"?
- Hvad vil det sige at digte en historie?
- Kan et kunstværk være et digt?

J. F. Willumsen
Jotunheim. 1892-93
SAL 8

Om menneske og natur

Vi taler ofte om menneske og natur som to forskellige ting. Mennesket bliver nogle gange beskrevet som noget, der er meget ordentligt modsat naturen, der er mere rodet og vild. Men naturen er også en del af mennesket. Og mennesket er natur.

- *Diskuter i klassen eller i små grupper: Hvad er menneske? Og hvad er natur?*
- *Er det to forskellige ting?*

- *Prøv at lave en tegning af noget særligt "menneske-agtigt".*
- *Prøv bagefter at lave noget særligt "natur-agtigt".*

Ditte Knus Tønnesen er fotograf og tager mange fotografier, når hun er på rejse særligt i Norge. Hun kan godt lide steder og landskaber, hvor man tydeligt kan se, hvordan mennesker har sat aftryk i den mere vilde natur. Men det handler ikke kun om, hvad fotografierne forestiller. Hun blander også mange forskellige materialer, så hendes kunstværker ikke bare er flade billeder, men bliver næsten som skulpturer. Hun arbejder med en særlig teknik, hvor man kan fremkalde billeder direkte på træplader, beton eller andre materialer.

- *Se på Knus Tønnesens kunstværker. Hvad får I særligt øje på?*
- *Kan man se, der har været mennesker i naturen? Hvordan?*
- *Er der forskel på et fotografi og et maleri? Og på et maleri og en skulptur?*
- *Hvad vil I f.eks. kalde Willumsens Jofunheim?*
Er det et maleri? Eller en skulptur?
Eller noget helt andet?

Ditte Knus Tønnesen
If You Are Earth Then I am Water. 2014
SAL 8

Om modsætninger og skala

Det er ikke det flade, danske landskab, der er med i udstillingens kunstværker. I stedet er det den barske natur som bjerge, klipper, vulkaner, vandfald, slugte, isbjerge og tsunamier. Naturen er altså ikke altid kun afslapning - langt fra. Vi kan komme til at føle os meget små, når vi står over for naturen, fordi den er så meget større og stærkere end os. Naturen kan også være både smuk og skræmmende på én gang. Man kan sige at den indeholder mange modsætninger, fordi den både kan knuse og skabe, give liv og dræbe os på én og samme tid.

Willumsen fortæller om en oplevelse i det norske fjeld:

“Pludselig forandrede vejret sig. Store mørke taagebanker slog sammen om mig fra alle sider, eller fór forbi. De var som onde Aander, og det føltes som en iskold Rædsel inde i mig. Jeg blev grebet af Skræk for den vældige Natur. Klippestykkerne blev levende og stræbte mig efter livet, og slaaet med Panik pakkede jeg mine Grejer sammen og styrtede i Løb, der blev vildere og vildere, ned gennem den stejle Slugt.”

Kan du komme i tanke om en oplevelse i naturen, hvor du har oplevet, at naturen var større og stærkere end dig? Hvad saftte denne følelse i gang? Beskriv oplevelsen for din klasse.

Om at sanse

Hvordan ser et vandfald ud indefra? Og har du hørt et isbjerg smelte? Vi kan opleve verden med vores fem sanser: Høresansen, følesansen, synssansen, smagssansen og lugtesansen. Til hverdag bruger vi vores synssans rigtig meget. Men vi har også brug for vores andre sanser end kun synssansen for at opleve verden. Vi oplever f.eks. også igennem lyde, lugte og smage. Og med vores kroppe, kan vi føle varme, kulde eller rystelser. Og for at opleve verden rigtigt må vi også bevæge os, flytte vores krop, dreje hovedet og føle med fingrene. Så vi oplever altså ikke kun med øjnene.

Eva Kochs *I am the River / #3 Seljalandsfoss* og Jakob Kirkegaards *Isfald* er eksempler på værker, der taler til nogle af vores andre sanser end synssansen. Derfor kan man heller ikke vise disse værker bare i billeder, men må opleve dem på museet og bruge lidt tid på det.

Skala er en vigtig del af Eva Kochs værk. Så i dette værk arbejder hun med det storslåede og voldsomme. I andre værker kan hun gøre det modsatte. I *I am the River / #3 Seljalandsfoss* bliver vi trukket ind under et vandfald. Koch har zoomet ind på det sted, hvor vandfaldet rammer en flod. I filmen er tempoet skruet ned, så vi kan se vandet falde og bruse meget langsommere end i virkeligheden. På den måde kan vi se alle detaljerne helt tæt på – og stadig have tørre fødder.

Eva Koch
I am the River / #3 Seljalandsfoss. 2015
SAL 7

? • Hvilke sanser synes I, værket taler til?

Kirkegaards værk *isfald* er ligesom en mystisk, mørk hule. Allerede når vi går ind af døren bliver vi opslugt af det mørke rum. Fordi der er mørkt, kan vi ikke se, og vi må bruge vores andre sanser. *Isfald* består af lyde optaget med mikrofoner under vandet, der kan opfange lyde og vibrationer fra en smeltende gletsjer i Grønland.

Jacob Kirkegaard
Isfald. 2013
SAL 6

- ? • Hvad får værket dig til at tænke på?
• Hvilke følelser giver det dig?
• Hvad tror du, det handler om?
• Prøv at tegne det I har oplevet i *Isfald*?
Lav tegningen på sort papir med farveblyanter.

Om fantasi og virkelighed

For Willumsen kan naturen også fortælle noget om følelser. Nogle gange kan han føle at naturen bliver levende eller, at der bor mystiske væsner i de store bjerge. Han fortæller bl.a.:

“Og store mørke Taager, som onde Aander, kom frem fra alle Sider, fra oven og fra nedan. Det hele var uhyggeligt og jeg blev slaaet af Rædsel, grebet af en mægtig skræk som jeg ikke kunne overvinde. Det var som om alle Klippestykker blev levende og efterstræbte mig. Jeg syntes at der bag hvert laa et Ufyske, der vilde slaa mig ihjel”

Astrid Kruse Jensen arbejder også med at vise naturens mystiske stemning. En del af hendes fotografier er taget om natten med en særlig teknik, der får farver og lys tydeligere frem, selvom det er mørkt. Billederne kommer derfor til at se næsten overnaturlige og eventyrlige ud. Man kan også sige, at hendes fotografier ligner malerier mere end fotografier.

Både Kruse Jensen og Willumsens værker er som drømmelandskaber, der viser et sted mellem drøm og virkelighed. På den ene side er det smukt og stille, men på den anden side gemmer der sig følelsen af noget mystisk og uhyggeligt. Deres billeder viser på den måde, at alt det vi ikke kan se i virkeligheden, men som vores fantasi får os til at forestille os, at naturen indeholder.

- Se på værkerne. Hvilke følelser får de frem i dig?
- Hvad får du øje på i værkerne? Kan du se væsener eller andre figurer?
Prøv at tegne dem på et papir.
- Har du hørt om en sjette sans? Hvad er det?

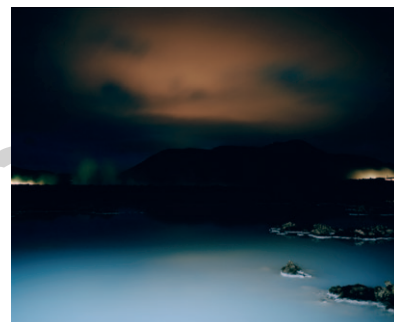
- Måske viser billederne her noget om en sjette sans? Hvad synes du?
- Lav en tegning af den natur, du møder uden for din skole, museet eller der, hvor du bor. Brug din fantasi - kan du finde figurer i naturen?

J. F. Willumsen
Tåger og sneklatter på bjerg.
1938
SAL 7

J. F. Willumsen
Sidste lysning på Mont Blanc.
1938
SAL 9

Astrid Kruse Jensen
Hidden places #02.
2008
SAL 9

Om måder at undersøge naturen

Willumsen laver mange skitser på sine rejser, og han er meget grundig. Han undersøger f.eks. hvordan bjergene ser ud i sol og regn eller hvordan en sneklat ser ud i lys og skygge. Så han arbejder næsten som en videnskabsmand. Men i andre skitser ser og tegner han på en helt anden måde. Her er hans tegninger meget mere enkle og han går ikke så meget op i præcise detaljer. I stedet maler eller tegner han med mange farver eller laver meget enkle former, så skitserne bliver næsten *abstrakte* eller tegneserieagtige.

J. F. Willumsen: Akvarel skitser, udateret.
SAL 3

J. F. Willumsen: Skystudie
1903.
SAL 2

- Hvad er forskellene på Willumsens skitser. Viser de noget forskelligt? På hvilken måde?

- Gå udenfor. Tag et gråt papir og et hvidt farvekridt med. Lav en skitse af skyerne. Kan du finde figurer eller dyr i skyerne?

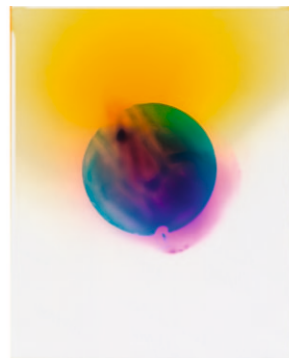
Om at se

Man kan se på verden på mange måder. Det er ligesom at tage forskellige briller på. Brillerne kan være et filter, der viser nogle ting og sorterer noget andet fra. Vi kan derfor få øje på forskellige ting alt efter, hvilke "briller" vi har på - både i naturen og i et kunstværk. På samme måde betyder det også noget, hvilken teknik man arbejder med. En teknik kan også kaldes en udtryksform. Det har betydning, hvilke redskaber vi tager med os, når vi skal undersøge naturen. Om det er farveblyant, smartphone, maling eller stenøkse, giver det meget forskellige udtryk.

Willumsen, Tal R og Howalt har brugt hver deres særlige teknik i kunstværkerne. Det er ikke altid den samme teknik, de vælger. Det kan skifte fra værk til værk. Man kan nemlig godt arbejde med mange forskellige teknikker, resultaterne bliver bare ikke de samme.

Tal R
Tegninger fra Nordøstgrønland Ekspeditionen,
sæt 4. 2011
SAL 3

Nicolai Howalt
Light Break / Wavelength.
2014
SAL1

I sommeren 2011 rejste **Tal R** på en ekspedition til Nordøstgrønland. På rejsen tegnede han det, han så med farveblyanter i en lille notesbog. Nogle steder har bjergene fået menneskelige former og andre steder er der hatte eller ansigter i naturen. Hans skitser er mange steder meget personlige og som tegneserier.

Nicolai Howalts værk *Light break/Wavelength* er et andet eksempel på, hvordan det filter, man kigger med, har betydning for det, man ser. Værkerne er fotografier af taget gennem forskellige stykker farvet glas ved hjælp af solens lys. Resultatet ligner farveklatter på et stykke papir, men er faktisk billeder af solens lys.

• Findes der én måde at vise naturen på, der er mere rigtig end andre? Hvilken? Diskuter i gruppen.

• Lav en tegning med blyant og lineal og en anden kun med farveblyanter. Sammenlign dine tegninger. Hvad er forskellen?

Abstrakt: Når f.eks. en tegning eller et maleri ikke ligner noget i virkeligheden, men mest bare er farver, former og streger.

Aftryk: Et mærke eller spor sat i en overflade f.eks. et fodspor.

Detalje: En lille del af en større sammenhæng.

Fascination: Når noget gør stort indtryk, vækker stærk interesse eller noget man bliver meget betaget af.

Kunstværk/værk: En genstand, der er resultat af en kunstners kunstneriske arbejde og fantasi f.eks. et maleri, en skulptur eller en tegning.

Landskab: En del af et større naturområde.

Modsætning: Noget der er helt forskelligt fra noget andet, f.eks. er sur en modsætning til glad.

Samtidskunstner: En kunstner, der lever og arbejder i vores tid.

Skala: Et størrelsesforhold mellem ting. En måde at sammenligne størrelser med hinanden.

Skitse: En hurtigt løst tegnet tegning f.eks. et forarbejde til et kunstværk.

Teknik: Den praktiske måde at udføre ting på.

Udtryksform: En form eller stil at fortælle om f.eks. sine følelser eller oplevelser.

Vibration: Meget hurtigt bevægelse frem og tilbage, der kan føles som en summen.

Videnskab: En metode til at finde ny viden og forståelse af en del af virkeligheden.

Hør om flere naturmøder på www.jfwillumsensmuseum.dk

Litteratur:

Branth Pedersen, Troels: *Bjergtaget*. J. F. Willumsen i Norge 1892, Narayana Press, 1. udgave, Aarhus 2006.
Holm, Henrik & Kolind Poulsen, Hanne: *Nature strikes back. Menneskets forhold til naturen set gennem vestlig kunst*, Statens Museum For Kunst, Narayana Press, 2009
Vester Feilberg, Dina: J. F. Willumsen. *Mellem guder og afgrund*, Stiftbogtrykkeriet i Næstved, 2012.

Udarbejdet af: Louise Bugge Jacobsen

Grafik: Sigrun Gudbrandsdóttir

Fotografer: Anders Sune Berg

Citat om Jotunheimen fra:

Hjalmar Öhman: *J. F. Willumsens Museum*. Egmont H. Petersens Kgl. Bogtrykkeri, 1921.

Øvrige citater fra:

J. F. Willumsen: *Mine Erindringer*. Fortalt til Ernst Mentze, Berlingske forlag, 1953.